

בס"ד. שיחת ש"פ תשא, פרשת פרה, כ"ף אדר, ה'תשכ"ו.

בלתי מוגה

א. ידוע שביום הש"ק עולים ונכללים כל ימי השבוע, החל מיום ראשון, כמו בשבת בראשית, שבו נאמר¹ "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם". ובפרט ביום השבת לאחר חצות, שזהו הזמן שנקרא "רעוא דכל רעויין"², שאז היא שלימות העלי'.

וענין זה שכל ימי השבוע עולים ונכללים ביום השבת, הוא לא רק בנוגע לענינים הקשורים עם ימי השבוע, אלא גם הענינים שבמשך השבוע הקשורים עם ימי החודש והשנה, גם הם עולים ונכללים ביום השבת. ובהקדמה — שיש בזה ענין עמוק בתורת החסידות, מיוסד על ספרי קבלה³:

בכלל ידוע שהענינים שהם מצד ימי השבוע והענינים שהם מצד ימי החודש והשנה, הם שני ענינים שונים, הן בנוגע לעבודת האדם והן בנוגע להמשכות שמלמעלה, שלכאורה אינם שייכים זל"ז.

ולדוגמא: בנוגע ל"שיר של יום", "השיר שהיו הלויים אומרים במקדש"⁴ בכל יום מימי השבוע (שקשור ונוגע להמשכות ועניני העבודה שהם מצד ימי השבוע) — אין נפק"מ אם זה יום חול או יום טוב ומועד. וכמו"כ בנוגע לענינים הקשורים לימי החודש והשנה, שהם המועדים שבכל חודש, שלכאורה אין להם שייכות לענינים הקשורים לימי השבוע. אמנם, עם היותם שני ענינים שונים, מציינו שיש קשר ושייכות ביניהם:

כאשר פורים חל ביום השבת (לא פורים דפרזות, שאינו חל בשבת⁵, אלא פורים דמוקפין, ט"ו באדר, שיכול לחול בשבת) — אין קורין את המגילה, מצד גזירה דרבה, שמא יטלנה וילך אצל הבקי ללמוד, ויעבירנה ד' אמות ברשות הרבים⁶. ולכאורה אינו מובן: איך דוחים קריאת המגילה בגלל גזירה? ומבאר רבינו הזקן בלקוטי תורה⁷ — בנוגע

(1) בראשית ב, א.
 (2) זח"ב פח, סע"ב. רנג, ב. וראה לקמן בסוף ההתועדות.
 (3) ראה גם תו"מ חמ"ב ע' 17. וש"נ.
 (4) תמיד בסופה.
 (5) ראה גם שיחת ש"פ תצוה ס"ד; פורים סס"ד (לעיל ע' 122; ע' 194).
 (6) מגילה ד, סע"ב.
 (7) דרושי ר"ה נו, א ואלך. ובכ"מ.

לשופר ולולב, ומזה מובן גם בנוגע לקריאת המגילה (כדברי הגמרא⁸ בענין שופר ולולב: "והיינו טעמא דמגילה") — שבשבת אין הכרח כ"כ בתקיעת שופר, נטילת לולב וקריאת המגילה, בגלל שהענינים שנמשכים ע"י מקרא מגילה, נמשכים מעצמם מצד ענין השבת, ולכן יכולים לדחות קריאת המגילה מצד גזירה דרבה.

ולכאורה אינו מובן: כיון שימי השבוע וימי החודש והשנה הם שני ענינים שונים — כיצד יכול יום השבת, ששייך לימי השבוע, להמשיך את הענינים של (שופר לולב ו)מקרא מגילה, ששייכים לימי החודש והשנה, יום ארבעה עשר ויום חמשה עשר לחודש שנים עשר הוא חודש אדר?!

ועכצ"ל, שעם היותם שני ענינים שונים, יש להם קשר ושייכות זל"ז, ולכן פועלים זה על זה.

ומזה מובן, שהעלי' וההתכללות של ימי השבוע ביום השבת היא גם בנוגע לעניני המועדים ששייכים לימי החודש והשנה. ובנוגע לעניניו — שביום הש"ק זה עולים ונכללים גם ימי הפורים שהיו בשבוע זה.

ב. ובענין זה יש מעלה נוספת בקביעות שנה זו — שפורים חל ביום ראשון בשבוע:

השיר של יום השייך ליום ראשון בשבוע הוא⁴ — "לה' הארץ ומלואה וגו'⁹, לפי שביום ראשון דמעשה בראשית נבראת כל הבריאה, "השמים והארץ וכל צבאם"¹¹, כמבואר בפירושו רש"י¹⁰ ש"כל תולדות שמים וארץ נבראו ביום ראשון, וכל אחד ואחד נקבע ביום שנגזר עליו, הוא שכתוב¹¹ את השמים לרבות תולדותיהם, ואת הארץ לרבות תולדותיה".

וכשם שבששת ימי בראשית היתה התהוות כל הבריאה ביום ראשון, אלא שהיתה בכללות, ובימים שלאח"ז באו פרטי הנבראים בפרטיות ובגילוי — כך גם בכל שבוע, כולל יום ראשון את כל ימי השבוע, וממנו נמשכים בפרטיות במשך כל ימי השבוע¹².

ומזה מובן, שכאשר פורים חל ביום ראשון, אזי נמשך הענין דפורים בכל ימי השבוע, כך שהשבוע כולו הוא ברוח ימי הפורים ("א

(11) שם, א.

(8) ר"ה רפ"ד (כט, ב).

(12) ראה גם לקו"ת שה"ש כה, סע"א.

(9) תהלים כד, א. וראה ר"ה לא, רע"א.

ובכ"מ.

וש"נ.

(10) בראשית א, יד.

פורים'דיקע וואָך"), והיינו, שעניני הפורים שנמשכו בהתחלת השבוע בדרך כלל, באים ומתפרטים במשך ימי השבוע.

וכן הוא בנוגע לעלי' והשלימות של כל ימי השבוע שנעשית ביום השבת — שהעלי' והשלימות היא גם בנוגע לענין הפורים כפי שנמשך בכל ימי השבוע, כי, העלי' בשבת היא לפי אופן העבודה בששת ימי החול, כמארז"ל¹³ "מי שטרך בערב שבת יאכל בשבת", וכיון שה"טירחא" בימי השבוע היתה קשורה עם ימי הפורים, בודאי נכללים ועולים גם הם ב"אכילה" דיום השבת.

ג. ומזה מובן גם בנוגע לשיעור חומש דימים אלו — ע"פ תקנת כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע ללימוד שיעורי חת"ת:

אע"פ שלימוד פרשה חומש בכל יום שייך לימי השבוע, הרי ע"פ האמור לעיל (ס"א) שהענינים של ימי השבוע קשורים גם עם הענינים של ימי החודש והשנה, מובן, שהפרשה הראשונה בפ' תשא שלמדו ביום ראשון בשבוע שייכת לכל הענינים שבו (לא רק לענינים שמצד יום השבוע), כולל גם לענין הפורים.

ולכל לראש — בנוגע להתחלת הפרשה: "כי תשא את ראש גו'", שזהו גם השם של הפרשה כולה, כל שבעת חלקי הפרשה שלומדים במשך כל ימי השבוע, שבכולם נמשך ענין הפורים שחל ביום ראשון בשבוע, שבו לומדים התחלת הפרשה.

ד. השייכות של התחלת הפרשה — "כי תשא את ראש גו'" — לימי הפורים היא:

נתבאר לעיל במאמר¹⁴ דיוק לשון המדרש¹⁵ "רישך מתורם חלף רישיהון, דאינון לשיזבא ואת לצליבא" (ראשך יורם ויוסר תחת ראשם, שהם יהיו להצלה ואתה לתלי'¹⁶) — שנוסף על כללות הענין שהמן נעשה החילוף דבנ"י, כמארז"ל¹⁷ "כשזה קם זה נופל כו'", ישנו הדיוק ד"רישך .. חלף רישיהון" דוקא.

וזוהי השייכות דפורים ל"כי תשא את ראש בני ישראל" — שבפורים נעשה הענין דנשיאת ראש בני ישראל, ש"רישיהון" של בני ישראל נעשה

רמו תתרנד.

(13) ע"ז ג, סע"א.

(16) פי' מת"כ לאסת"ר שם.

(14) ריש וסוף ד"ה ויבז בעניני דפורים

(17) פרש"י תולדות כה, כג. וראה מגילה

(לעיל ע' 129 ואילך).

ו, סע"א. וש"נ.

(15) אסת"ר פ"ז, יו"ד. וראה גם יל"ש שם

במעמד ומצב של הרמה ועלי, ככל פרטי הענינים שבזה שנתבאר
בדרושי פ' כי תשא.

ועוד ענין בזה:

אמרו רז"ל¹⁸ שבמ"ת "כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית", ולכן
"מכאן מודעא רבה לאורייתא" (יש להם תשובה שקבלוה באונס), אלא
ש"הדור קבלוה (ברצון) בימי אחשוורוש, דכתיב¹⁹ קיימו וקבלו היהודים,
קיימו מה שקיבלו כבר", והיינו, שבפורים יש עליו גם לגבי מ"ת (כולל
גם לגבי "יום הכיפורים שניתנו בו לוחות האחרונות"²⁰, שזהו"ע דמ"ת
באופן ד"כפלים לתושי"²¹ — שהוא רק "כפורים", כמו פורים²²),
כמודגש גם בענין השמחה, כמארז"ל²³ "מחייב איניש לבסומי בפוריא עד
דלא ידע", למעלה מהשמחה דחג השבועות, "זמן מתן תורתנו", שהיא
כמו השמחה שבכל המועדים.

והענין בזה — כפי שמבאר רבינו הזקן²⁴, שבמ"ת היתה המשכה
מלמעלה למטה, שהרי כללות הענין דמ"ת הי' באופן ד"אני המתחיל,
שנאמר²⁵ וירד ה' על הר סיני²⁶. וכיון שהגילוי הי' רק מלמעלה, ולא
חדר במטה בפנימיותו, לכן הי' יכול להיות לאח"ז חטא העגל; וזוהי
המעלה שבפורים — שאז היתה העבודה מלמטה, שבמשך כל השנה
כולה, שנה שלימה, עמדו בתנועה של מס"נ, ביטול במציאות.

ואף שגם במ"ת הי' ענין הביטול, ולא רק אצל בני, אלא גם בכל
הבריאה, כמארז"ל²⁷ "צפור לא צווח כו' שור לא געה כו'", ומכל ד'
רוחות העולם הי' נשמע "אנכי הוי' אלקיך"²⁸ — הרי הביטול שנפעל
בהמטה לא הי' מצד עבודה, אלא מצד הגילוי מלמעלה, ולכן הי' רק לפי
שעה, ונפסק "במשוך היובל"²⁹; משא"כ בפורים הי' הביטול מצד עבודת
המטה, שעמדו במס"נ במשך כל השנה, וכיון שהי' מצד המטה, הרי זה
באופן של קיום ("קיימו מה שקבלו כבר") תמידי, ועד שגם לעתיד לבוא,
שכל המועדים בטלים (ולדעה אחת — גם יוהכ"פ)³⁰, הנה "ימי הפורים

18) שבת פח, א (ובפרש"י).

19) אסתר ט, כז.

20) תענית כו, ב (במשנה) ובפרש"י. שם

28) שם כ, ב. ואתחנן ה, ו. שם פ"ה, ט. ל, ב.

21) איוב יא, ו. וראה שמור"ר רפמ"ו. ועוד.

22) תקו"ז תכ"א (נו, ב).

23) שם יט, יג.

24) מגילה ז, ב. מדרש משלי פ"ט, ב. יל"ש שם רמז

25) ראה תו"א מג"א צז, א ואילך. ובכ"מ. תתקמד.

25) יתרו יט, כ.

26) שמור"ר פי"ב, ג. ועוד.

27) שם ספכ"ט.

28) שם כ, ב. ואתחנן ה, ו. שם פ"ה, ט.

ועוד.

29) שם יט, יג.

30) מדרש משלי פ"ט, ב. יל"ש שם רמז

תתקמד.

לא יבטלו³¹ (ולפי הדעה שגם יוהכ"פ לא יבטל — הרי זה בגלל שהוא כמו פורים, "כפורים").

זוהי השייכות דפורים ל"כי תשא את ראש בני ישראל" — שזהו"ע ההרמה והעלי' מלמטה למעלה (לא כמו במ"ת שהיתה המשכה מלמעלה למטה), שעי"ז מתעלה המטה עצמו (בפנימיותו) בכל המדריגות, ועד לתנועת המס"נ שלמעלה מטעם ודעת, שזהו החיוב "לבסומי כפוריא עד דלא ידע"²³, עבודה שלמעלה מהדעת.

וכאמור לעיל, כל עניני הפורים נכללים ועולים ביום הש"ק זה, ועד שמזה באים לתכלית העלי' — "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁴.

* * *

ה. בהתוועדות דפורים³² נתבאר ענין נוסף בנוגע להפרשיות בחומש שלומדים בימי הפורים ושושן פורים, יום ראשון ויום שני: בחלק הפרשה ששייך ליום ראשון — נאמר הפסוק³³ "מר דרור", ששייך לפורים, כדברי הגמרא³⁴: "מרדכי מן התורה מנין" — וכפירוש רש"י "מנין לגדולת מרדכי", והרי מובן שאין הכוונה לגדולת מרדכי סתם, שהי' ראש הסנהדרין ועד"ז שאר הענינים דגדולת מרדכי, אלא בשייכות לגאולת פורים³⁵ — "דכתיב מר דרור, ומתרגמינן מירא דכיא". ובחלק הפרשה ששייך ליום שני — מסופר אודות חטא העגל, וענין זה שייך לפורים, כדברי הגמרא³⁶ "מפני מה נתחייבו .. כלי' .. מפני שהשתחוהו לצלם" (בדוגמת חטא העגל).

ונתבאר, שהענין ד"מר דרור" ("גדולת מרדכי" בשייכות לגאולת פורים) הוא בבחינת הקדמת רפואה למכה³⁷ לענין חטא העגל (בדוגמת ההשתחוואה לצלם).

ו. אבל לכאורה יש להקשות על זה:

בהתחלת פרשת תשא מדובר אודות מצות מחצית השקל. וענין זה שייך לפורים — כדאייתא בגמרא³⁸: "גלוי וידוע לפני מי שאמר והי'

(35) ראה גם חדא"ג מהרש"א שם.

(36) מגילה יב, א.

(37) ראה שם יג, סע"ב.

(38) מגילה שם.

(31) רמב"ם סוף הלי' מגילה.

(32) סמ"ו ואילך (לעיל ע' 179 ואילך).

(33) פרשתנו ל, כג.

(34) חולין קלט, ב.

העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו".

ועפ"ז אינו מובן:

בנוגע לקשר של פרשת תשא לימי הפורים — מדוע זקוקים לדברי הגמרא במסכת חולין "מרדכי מן התורה מנין דכתיב מר דרור", בה בשעה שמפורש על אתר — במסכת מגילה — שהקב"ה "הקדים שקליהן (מצות מחצית השקל) לשקליו" (של המן)?

ובסגנון אחר: מהו הצורך בענין ד"מר דרור" בתור הקדמת רפואה למכה — בה בשעה שישנה כבר הקדמת הרפואה לגזירת המן ע"י מצות מחצית השקל?!

ז. ויש לומר הביאור בזה³⁹:

טענת המן — שבגללה באה הגזירה — היא: "ישנו עם אחד וגו' ולמלך אינו שוה להניחם .. (ולכן) יכתב לאבדם"⁴⁰, אלא מאי, כיון שיתכן שבגלל שיאבדום יהי' הפסד בגנזי המלך, הנה "עשרת אלפים ככר כסף אשקול .. להביא אל גנזי המלך"⁴¹.

כלומר: "שקליו" של המן ("עשרת אלפים ככר כסף אשקול") הם רק כדי לשלול הפסד לגנזי המלך, אבל לא זו היא הסיבה "לאבדם" ח"ו. ובפרט אם נאמר שבפועל לא שקל המן את העשרת אלפים ככר כסף, כיון שאחשוורוש אמר לו "הכסף נתון לך"⁴², הרי בודאי שלא הי' זה ענין עיקרי בהגזירה.

ועפ"ז מובן שבהקדמת הרפואה למכה הי' צורך בשני ענינים: (א) מחצית השקל — לבטל את הענין ד"עשרת אלפים ככר כסף אשקול .. להביא אל גנזי המלך", (ב) ענינו של מרדכי, "מר דרור" — כדי לבטל את טענת המן: "ישנו עם אחד וגו'" (כדלקמן ס"ח).

אצלו קושיא זו (גם אם אינו נוכח כאן), ע"ד שמצינו אצל הרב המגיד "שהי' נוהג כשנפלה לו איזה השגה במוחו הי' אומרה בפה .. בכדי להמשיך את ההשגה .. בזה העולם .. ואזי .. יוכל אחר אף שהוא בסוף העולם להשיגה .. מאחר שישנה בעוה"ז כו" (מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תסד. וש"נ).

(40) אסתר ג, ח"ט.

(41) שם, ט.

(42) שם, יא. וראה מלבי"ם עה"פ.

(39) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שהמתין ששה ימים (!) שמישהו ישאל שאלה פשוטה כזו, ואף א' לא שאל, וכנראה שאין זה נוגע לאף אחד, לא השאלה ולא התירוץ (והוסיף, שכיון שלא מתעניינים ולא שומעים השאלה והתירוץ, כנראה לא ישמעו גם את הדברים שנארכים כ"דברי מוסר"...). ועפ"כ, יאמר את התירוץ — כמו "קול קורא במדבר", בבחינת "שלח לחמך על פני המים" — כדי שעיי"ז תהי' תועלת למישהו בקצוי תבל שנתעוררה

וכיון שסיבת הגזירה היא הטענה "ישנו עם אחד גו'" (ולא הענין ד"עשרת אלפים ככר כסף אשקול . . להביא אל גנזי המלך"), לכן דובר בהתוועדות דפורים אודות הקדמת הענין ד"מר דרור" (שנזכר במסכת חולין, ולא אודות הקדמת מחצית השקל של בני" לשקלי המן שבמסכת מגילה).

ה. וביאור השייכות ד"מר דרור" ל"ישנו עם אחד גו'":

טענת המן היתה בנוגע לענין ד"אחד" שישנו אצל בני" — "ישנו עם אחד"⁴³ — שחסר אצלם הענין ד"אחד", שזהו תוכן הענין ש"השתחוו לצלם", שדוגמתו הוא חטא העגל בפרשה שני' דפ' תשא.

ועל זה באה הקדמת הרפואה בפרשה ראשונה דפ' תשא — "מר דרור", שרומז על מרדכי, שענינו "לא יכרע ולא ישתחוה"⁴⁴, שזהו"ע האמונה בה' אחד (היפך הענין ש"השתחוו לצלם").

וכמדובר בהתוועדות דפורים⁴⁵ שהענין ד"לא יכרע ולא ישתחוה" אינו מצד מעלתו הפרטית של מרדכי, להיותו "מורם מעם", אלא זהו מצד "עם מרדכי" — "כי הגידו לו את עם מרדכי"⁴⁶, עם שכל אחד ממנו, אנשים נשים וטף, "לא יכרע ולא ישתחוה", מצד נקודת היהדות שבו, ובלשון רבינו הזקן בתורה אור⁴⁷: "אפילו תינוקות יודעים שיש שם אלקה מצוי כו'" (והו"ע ש"שם שמים שגור בפי כל"⁴⁸, אפילו אצל נשים ותינוקות), שענין זה אינו מצד בחי' אורות וגילויים, אלא מצד "המאור עצמו", שלמעלה באין ערוך מענין האור.

וזהו שענינו של מרדכי, "מר דרור", שהו"ע האמונה מצד נקודת היהדות שבכל אחד מישראל — מהוה קדימת הרפואה לטענת המן "ישנו עם אחד".

ט. עפ"ז יובן גם הטעם שהרמז על מרדכי מן התורה הוא בפירוש התרגום דוקא — "דכתיב מר דרור, ומתרגמינן מירא דכיא":
לכאורה אינו מובן: מדוע אין להסתפק בתיבות "מר דרור" שנתפרשו בתורה, אלא יש צורך בתרגום דוקא?

45) ס"ד ואילך (לעיל ע' 139 ואילך).

46) שם, ו.

47) וירא יד, ריש ע"ב.

48) סה"מ תר"ס ע' מג. סה"מ קונטרסים

ח"ב רצו, א. ועוד.

43) ראה גם סה"מ תרל"ד ע' קכח. ע'

קצג. תרמ"א ס"ע קיג ואילך. ס"ע תמד ואילך.

תרנ"א ע' קכא. עטר"ת ס"ע שה ואילך.

ה'ש"ת ע' 8. ועוד.

44) שם, ב.

הן אמת שהאות כ"ף ד"מרדכי" מרומזת בתרגום דוקא ("מירא דכיא"), אבל, ג' האותיות מ' ר' ד' שהם רוב השם מרדכי ישנם גם בתיבות "מר דרור", כך, שהרמז על שמו של "מרדכי" יכול להיות גם בתיבות שבתורה, ללא פירוש התרגום. ואעפ"כ, מדייקת הגמרא "ומתרגמינן מירא דכיא", שהרמז הוא בתרגום דוקא.

ויובן ע"פ האמור שהרמז על "גדולת מרדכי" ב"מר דרור" אינו בנוגע לגדולתו הפרטית של מרדכי, בהיותו ראש הסנהדרין וכיו"ב, אלא על הענין ד"לא יכרע ולא ישתחוה" מצד האמונה בה' אחד שישנה אצל כל אחד ששייך ל"עם מרדכי".

וענין זה מודגש בכך שהרמז על מרדכי בתורה הוא בלשון תרגום

דוקא:

כל זמן שענינו של מרדכי, "לא יכרע ולא ישתחוה", הוא רק בתורה ובלשון הקודש — עדיין אין זה אמיתית ענין האחדות ("ישנו עם אחד").

החידוש בענין אחדות הוי' הוא — שנמשך וחודר גם בעולם, וכמרומו בפירוש תיבת "אחד"⁴⁹, שצריכים להמשיך את הא' בח' וד', היינו, שבז' רקיעים וארץ (ח') ובד' רוחות השמים יאיר גילוי אוא"ס, אלופו של עולם.

וזהו גם שהרמז בתורה על מרדכי מתבטא בלשון תרגום דוקא — לשון ששייך לזמן הגלות, היינו, שגם בזמן הגלות ובעניני הגלות מאיר הענין ד"לא יכרע ולא ישתחוה".

וע"ד משנת⁵⁰ בנוגע לשם "פורים", שנקרא "על שם הפור"⁵¹, שאינו בלשון קודש ("הוא הגורל"⁵²), אלא בלשון פרסי דוקא, וכן בנוגע למגילת אסתר, שנקראת ע"ש "הסתר אסתר"⁵³, ולא נזכר בה בפירוש שמו של הקב"ה, לא שם הוי' (שם המפורש והמיוחד), ואפילו לא אחד משאר השמות שאינם נמחקים — להורות שגם במעמד ומצב שאי אפשר להזכיר את שמו של הקב"ה בגילוי, ואי אפשר לדבר בלשון הקודש, הנה גם שם צריך להאיר הענין ד"לא יכרע ולא ישתחוה".

י. ויש להוסיף ולבאר בנוגע לב' הענינים שבגזירת המן: "ישנו עם אחד גוי", "ועשרת אלפים ככר כסף אשכול גוי" — שכנגדם הוצרכה

(51) אסתר ט, כו.

(52) שם, כד.

(53) וילך לא, יח. וראה חולין שם.

(49) ראה לקו"ש ח"א ע' 11. וש"נ.

(50) שיחת פורים סל"ב (לעיל ס"ע 167

ואילך). וש"נ.

להיות ההקדמה ד"מרדכי מן התורה .. מר דרור", ו"הקדים שקליהן לשקליו":

טענת המן "ישנו עם אחד וגו' ודתייהם שונות מכל עם" היתה הן כנגד ענין התורה והן כנגד ענין המצוות (כמבואר בפרטיות בתרגום שני ובאגדת אסתר) — כמו בחנוכה, שמלחמת היונים היתה "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך"⁵⁴.

ומהחילוקים שבין תורה למצוות⁵⁵ — שבתורה מודגש ענין האחדות, "ישנו עם אחד", שהרי התורה היא "תורה אחת"⁵⁶, וכידוע ש"כל התורה" היא "ענין אחד"⁵⁷, וכמודגש גם בכך שהתורה היא למעלה מזמן ומקום, שלכן אמרו רז"ל⁵⁸ "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה וכו'", גם כאשר לימוד התורה הוא בזמן ובמקום שאי אפשר להקריב עולה, בלילה ובחוץ לארץ, והיינו, לפי שהתורה היא למעלה מזמן ומקום⁵⁹; ואילו במצוות מודגש ענין הריבוי והתחלקות — תרי"ג מצוות, באופן שבכל מצוה ישנם תנאי המקום והזמן כו', שזהו ע"ד ובדוגמת הריבוי ד"עשרת אלפים ככר כסף".

[ויש להוסיף, שבפרטיות יותר, הרי זה מרומז במ"ש "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים" — שענין האחדות ("עם אחד") שייך לתורה, ואילו ענין הפיזור והפירוד ("מפוזר ומפורד בין העמים") שייך למצוות; אבל, כיון שהמצוות נמשכים מהתורה, שהרי "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"⁶⁰, הנה גם במצוות ישנו ענין האחדות (כמו בעם ישראל, שגם בהיותם במעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד בין העמים", אינם מתערבים בין העמים, אלא נשארים "עם אחד") — שזהו שכל מצוה כלולה מכל המצוות, שלכן "העוסק במצוה פטור מן המצוה"⁶¹.

ולהעיר, שע"פ נגלה יש לחקור אם הפירוש הוא שאינו בגדר חיוב המצוה הנוספת, כמשמעות הלשון "פטור מן המצוה". אבל ע"פ חסידות, הרי זה נחשב כמו שמקיים גם המצוה הנוספת, כיון שכל מצוה כלולה מכל המצוות⁶². ויש ראי' לדבר גם ע"פ נגלה דתורה — מזה שתפילין אינן חוצצות בבגדי כהונה, כמבואר במק"א בארוכה⁶³.

54 נוסח "ועל הנסים" דחנוכה.

55 ראה גם לעיל ע' 59.

56 לשון הכתוב — בא יב, מט. ועוד.

57 תוספתא סנהדרין ספ"ז. וראה גם

לעיל ע' 104. וש"נ.

58 מנחות בסופה. ועוד.

59 ראה לקו"ת במדבר יג, א. ובכ"מ.

60 קידושין מ, ב. וש"נ.

61 סוכה כה, סע"א. וש"נ.

62 ראה לעיל ע' 51. וש"נ.

63 ראה צפע"נ לרמב"ם הל' תרומות

פ"ב ה"ב (לג, רע"ג). מהדו"ת נו, סע"ד

ואילך. ועוד.

ועפ"ז מוכן שבהקדמת הרפואה היו ב' ענינים, כנגד ב' הענינים תורה ומצוות שעליהם היתה טענת המן:

בנוגע לתורה — היתה הקדמת הרפואה ע"י פעולתו של מרדכי, "מרדכי מן התורה .. דכתיב מר דרור", כמסופר במדרשי חז"ל⁶⁴ שאסף כ"ב אלף תינוקות של בית רבן ולמד עמהם תורה — הלכות קמיצה, וכאשר המן ראה שאינם מתפעלים מהגזירה ועוסקים בלימוד התורה, אזי ידע שהם ינצחו אותו כו'.

ובנוגע למצוות — היתה הקדמת הרפואה ע"י נתינת מחצית השקל ("הקדים שקליהן לשקליו"), שזהו"ע של מצוה, הקשורה עם זמן ומקום כו'.

ויש להוסיף, שגם פעולתה של אסתר "לבוא אל המלך להתחנן לו וגו'"⁶⁵ שייכת לענין המצוות, שהרי מצוות קשורים עם זמן ומקום (כנ"ל), וגם פעולתה של אסתר היתה קשורה עם זמן ומקום — כפי שאמרה: "ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלושים יום"⁶⁶ (זמן), ואעפ"כ, באה "ותעמוד בחצר בית המלך הפנימית גו'"⁶⁷ (מקום).

ונוסף לזה, הי' גם ענין משותף למרדכי ואסתר — ענין הצום ("וצומו עלי גו' גם אני גו' אצום כן"⁶⁸, וכמסופר במדרשי חז"ל⁶⁹ שאפילו תינוקות של בית רבן צמו), שזהו ענין המס"נ, שהרי "מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא"⁷⁰.

והענין בזה — שהצורך במס"נ הוא הן בנוגע ללימוד התורה (ענינו של מרדכי), והן בנוגע לקיום המצוות (התלויים בזמן ומקום, בדוגמת הענינים שבהם פעלה אסתר), כמבואר בתניא⁷¹ ש"קיום התורה ומצוותי' תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה"⁷² (שלכן "צוה משה רבינו .. לדור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש פעמים בכל יום לקבל עליו מלכות שמים במסירת נפש", אף ש"הבטיח להם פחדכם⁷² ומוראכם יתן ה' וגו'").

וכשם שע"י המס"נ, לימוד התורה וקיום המצוות, פעלו ביטול הגזירה, ו"ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר"⁷³, "אורה זו תורה

64) ראה מגילה טז, א. אסתר"ר ספ"ט.	65) אסתר ד, ח.
69) ראה אסתר"ר ספ"ז. ספ"ט.	66) שם, יא.
70) ב"ק סה, א. ב"מ צה, רע"א. חולין פ"י, ד.	67) שם ה, א.
71) ספכ"ה.	68) שם ד, טז.
72) ס"פ עקב.	
73) אסתר ח, טז.	

וכו' ויקר אלו תפילין"⁷⁴, וגם "אורה גו' ויקר" כפשוטו — כך גם בכל דור ודור, שע"י לימוד התורה וקיום המצוות (בהקדמת ענין המס"נ, שזהו גם תוכן הענין ד"ברכו בתורה תחלה"⁷⁵), הנה "כן תהי' לנו", "אורה ושמחה וששון ויקר".

ועד שמהשמחה דימי הפורים שהיא באופן ד"עד דלא ידע"⁷³, באים ל"היסח הדעת" הקשור עם ביאת המשיח⁷⁶.

* * *

יא. מאמר (כעין שיחה) ד"ה זאת חוקת התורה גו'.

* * *

יב. דובר בהתוועדות דפורים³² בנוגע לשייכות של הפרשה השני' בפ' תשא, שבה מדובר אודות חטא העגל, לימי הפורים, שהגזירה היתה בגלל ש"השתחוו לצלם" — שהשתחוואה לצלם לא היתה ענין של ע"ז, כיון ש"לא עשו אלא לפנים"³⁶ (ואדרבה: "מסרו עצמן למות כל השנה כולה ולא עלה להם מחשבת חוץ ח"ו"²⁴), וכן בנוגע לחטא העגל, שלא היתה כוונתם לענין של ע"ז ח"ו, כי אם, תחליף למשה רבינו ששימש בתור "מוצע", כמ"ש⁷⁷ "אנכי עומד בין ה' וביניכם", כפי שאמרו: "כי זה משה האיש אשר העלנו מארץ מצרים לא ידענו מה הי' לך"⁷⁸.

ועפ"ז יש לתרץ קושיא חזקה בפירוש רש"י בפרשת השבוע, בנוגע לפעולתו של אהרן בעשיית העגל, כדלקמן.

יג. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁷⁹ "ויצר אותו בחרט", "יש לתרגמו בשני פנים, האחד, ויצר לשון קשירה, בחרט לשון סודר .. והב', ויצר לשון צורה, בחרט כלי אומנות הצורפין שחורצין וחורטין בו צורות בזהב .. כמו⁸⁰ וכתוב עליו בחרט אנוש" — שיש מעלה בפירוש הא', שאהרן רק קשר את הזהב בסודר (ולא עשה את העגל), ואילו לפירוש הב' יוקשה: היתכן לומר שאהרן צר צורות בזהב⁸¹. ואעפ"כ מביא רש"י

(79) שם, ד.

(80) ישע"י ח, א.

(81) וכדאיתא בזהר (ח"ב קצב, סע"א ואילך): "לאו כמה דחשבין בני נשא דעביד ציורין כו", אלא "מאי ויצר אותו בחרט, דשוי כל דהבא כיסא חדא וכו'".

(74) מגילה טז, ב.

(75) נדרים פא, א. וש"נ.

(76) סנהדרין צז, א. וראה תניא אגה"ק

ס"ד (קה, ב).

(77) ואתחנן ה, ה.

(78) פרשתנו לב, א.

גם פירוש הב', כיון שבכתוב נאמר "ויצר אותו בחרט ויעשהו עגל מסכה". אלא שלא הי' זה ענין של ע"ז ח"ו⁸², כי אם ענין של ממוצע (כנ"ל), וכמו הכרובים⁸³. וזהו הרמז בתיבת "אנוש"⁸⁴, שהטעות של אנוש היתה שהחשיב את ה"ממוצע" כבעל בחירה, ודוגמתו בחטא העגל אצל כמה מבנ"י, שהחשיבו את הממוצע כבעל בחירה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁸⁵ בלקו"ש ח"א ע' 139 ואילך.

* * *

יד. דובר בסיום ההתוועדות דפורים⁸⁶ ש"כל הפושט יד נותנים לו" (כפס"ד השו"ע⁸⁷), שפירושו, שכל מי שהוא בבחי' כלי פשוט, נותנים לו.

וע"פ האמור לעיל שביום הש"ק זה נעשית העלי' של ימי הפורים — הרי מובן שגם עתה ישנו הענין ד"כל הפושט יד נותנים לו".

והעיקר — שהקב"ה מתנהג באופן כזה, כמארז"ל⁸⁸ ש"מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות", ליתן לכאו"א מישראל — שהוא בבחי' כלי פשוט — כל המצטרך לו.

ומובן, שענין זה שייך לכאו"א מישראל — שהרי נס פורים הי' אצל כולם, כשם שהגזירה היתה על כולם, "מנער ועד זקן טף ונשים"⁸⁹ (שלכן השתתפו בצום כל בנ"י, אפילו התינוקות), וכמו חטא העגל, ולפנ"ז — חטא עץ הדעת, שהי' שייך לכולם. וכמודגש גם בהתחלת הפרשה שמתכוונים לקרוא בתפלת המנחה — פרשת "ויקהל", שענינה — אסיפת כל בנ"י.

ובפרט בעמדנו בזמן מנחת שבת, "רעוא דרעיון", "עת רצון" (לא כמו בזמן המנחה שבימות החול, שזהו באופן הפכי)², שלכן אומרים: "ואני תפלתי לך ה' עת רצון", ועד לענין ד"ענני באמת ישעך"⁹⁰ — הרי בודאי שכאשר נעשים בבחי' כלי פשוט, אזי מקבלים את כל הברכות

(82) וכדברי אהרן: "חג לה' מחר" נשא כו".

(85) בשילוב שיחת ש"פ תשא תשכ"ו. (פרשתנו שם, ה).

(86) לעיל ע' 198. (83) ולהעיר גם מהמבואר במדרשי רו"ל

(87) או"ח סתרצ"ד ס"ג. (תנחומא פרשתנו כא. ועוד) שעשיית העגל

(88) שמור"ר פ"ל, ט. היתה בגלל שראו פני שור שבמרכבה בעת

(89) אסתר ג, יג. מעמד הר סיני.

(90) תהלים סט, יד. וראה גם תו"מ חמ"א (84) וכדאיתא בזהר (שם, ב): "בחרט

ע' 257. וש"נ. אנוש דא קלמוסא דאנוש חייבא דאטעי לבני

שנמשכים למטה "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה"⁹¹, כולל גם כמ"ש בסידור של הבעש"ט⁹²: "הגדושה" (בגימ"ל)⁹³.
[טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "כי בשמחה תצאו".]

93) חסר הסיום (המו"ל).

91) נוסח ברכה הג' דברהמ"ז.

92) ראה גם תו"מ חכ"ג ס"ע 244. וש"נ.